

การแบ่งชนชั้นในสังคมและระบบการปกครอง

สมัยสาธารณรัฐ (509-27 BC)

หลังจากพิชิตอีทรัสกันได้อีกก็มีการขยายดินแดนออกไปในแหลมอิตาลี เนื่องจากมีความสามารถทางการทหารและการปกครอง การปกครองใช้ระบอบสาธารณรัฐแทนระบอบกษัตริย์ตามแบบอารยธรรมโบราณอื่น ๆ พลเมืองโรมันจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือกลุ่มที่เป็นผู้บริหารและชนชั้นปกครองกับราษฎรธรรมดาทั่วไป ในสมัยแรก ๆ กลุ่มผู้บริหารและชนชั้นปกครองจะมีอำนาจในการปกครองและออกกฎหมายมากในขณะที่ราษฎรธรรมดาแทบไม่มีสิทธิเหล่านี้เลย จนกระทั่งราวปี 450 BC กลุ่มพลเมืองธรรมดาจึงเริ่มมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น มีผู้แทนของตนเข้าไปมีส่วนร่วมในระบอบการปกครองในระบบสภาผู้แทน

ระบอบการปกครองทำให้โรมันมีความแข็งแกร่ง และขยายอำนาจออกไปเรื่อยๆทั้งทางบกและทางทะเล ทางทะเลในขณะนั้นฟินิเซียที่มีเมืองหลวงชื่อ คาร์เธจ (ปัจจุบันคือเมือง Tunis ในประเทศตูนิเซีย) ซึ่งกำลังรุ่งเรืองทางด้านการค้าอยู่แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในขณะนั้น ได้ขยายอิทธิพลมาจนถึงเมือง Syracuse (บริเวณอาณาจักรของกรีก) ของโรมัน สงครามระหว่างโรมันและฟินิเซียจึงเริ่มขึ้นในราว 264 BC เรียกว่า สงครามพิวนิก(Punic War) มีการรบกันใหญ่ ๆ 3 ครั้งผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะจนกระทั่งในที่สุดโรมันก็สามารถปราบคาเธจอย่างราบคาบได้ในปี 149-146 BC จากนั้นจึงเริ่มขยายดินแดนไปทางกรีกและยึดครองกรีกได้ราว 146 BC

ชาติโรมันมีสงครามเพื่อขยายดินแดนออกไปเรื่อย ๆ มีอาณาเขตกว้างขวางขึ้นปัญหาด้านเศรษฐกิจและการปกครองก็ตามมา มีความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น มีการทุจริตคอร์รัปชัน มีความขัดแย้งภายในระหว่างผู้นำกลุ่มต่าง ๆ จนกลายเป็นสงครามกลางเมือง ทำให้ระบบสาธารณรัฐซึ่งผู้นำมาจากการเลือกตั้งต้องพังพินาศและเปลี่ยนมาเป็นระบอบจักรวรรดิซึ่งมีผู้นำคือจักรพรรดิแทน

สงครามกลางเมืองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองครั้งสำคัญคือสงครามระหว่างจูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar 102-44 BC) กับปอมเปย์ (Pompey) ซึ่งร่วมกับ Crassus อีกคน ทั้งสามร่วมทำการปกครองโรม ต่อมาซีซาร์ไปรบและได้ชัยในแคว้นโกลซึ่งเป็นเขตประเทศฝรั่งเศสและเบลเยียมในปัจจุบัน จากนั้นได้ยกทัพข้ามช่องแคบอังกฤษเพื่อไปปราบพวกเคลต์ ไบรตัน (Celtic Britons) ซึ่งให้ความช่วยเหลือพวกเคลต์ในแคว้นโกล ช่วง 49 BC ซีซาร์ได้รับคำสั่งจากสภาให้ยึดครองดินแดนอิตาลี ในระหว่างที่ซีซาร์ออกไปรบตามแคว้นต่าง ๆ นั้นปอมเปย์คิดที่จะรวบรวมอำนาจไว้ ซีซาร์จึงเข้าต่อสู้ได้ชัยต่อกองทัพปอมเปย์ในกรีซ ส่วน แครสซุสได้ตายก่อนในการรบตั้งแต่ปี 53 BC แล้ว จากนั้นซีซาร์ขยายดินแดนเข้าไปในอียิปต์ จนในยุคนี้เกิดตำนานความสัมพันธ์ระหว่างซีซาร์และนางคลีโอพัตราแห่งราชวงศ์ปทอเลมีของอียิปต์ ซีซาร์ตั้งให้นาง

เป็นผู้ปกครองอียิปต์ ซีซาร์ได้รับขยายดินแดนต่อไปในอาฟริกาเหนือและสเปน จากนั้น 45 BC เขาได้เดินทางกลับโรมและถูกฆ่าตายโดย Brutus หลังจากกลับถึงโรมไม่ถึงปี ณ บริเวณหน้ารูปปั้นของปอมเปย์ในสภา

ในยุคสมัยของซีซาร์นั้นมีการปฏิรูปการปกครอง รวบอำนาจทั้งทางการเมืองและการปกครองและศาสนามาเป็นของตน มีการแต่งตั้งคนใกล้ชิดเข้าไปเป็นสมาชิกสภา มีการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม มีการสร้างงานและสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนนและงานชลประทาน ผลงานของซีซาร์เป็นที่ชื่นชมของคนโรมันเพราะเขาเป็นผู้รื้อฟื้นระเบียบวินัยของโรมและนำความรุ่งเรืองมาสู่สาธารณรัฐสมัยจักรวรรดิโรมันจักรพรรดิกลายเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียวทั้งทางด้านทางการเมืองหรือศาสนา ตั้งแต่ยุคออกคาเวียน ซึ่งภายหลังสถาปนาตนเป็นออกุสตุส ซีซาร์ (Augustus Caesar) ในสมัยนี้สงครามใหญ่ ๆ มักไม่ค่อยมี ด้วยประชาชนเห็นว่าการปกครองแบบจักรวรรดิสงบเรียบร้อยกว่าแบบสาธารณรัฐ บ้านเมืองจึงสงบสุข มีอำนาจและร่ำรวยที่สุดในโรม ออกุสตุสได้ใช้จ่ายเงินเพื่อสร้างอาคารสาธารณประโยชน์ใหม่ ๆ และใหญ่ ๆ มากมาย

การปกครองตั้งแต่ยุคออกุสตุสเป็นต้นมามีความสุขสงบจนได้ชื่อว่าเป็นสมัยสันติภาพโรมัน (Pax Romana 27 BC- ค.ศ. 180) แม้จะมีจักรพรรดิที่วิกลจริตบ้าง แต่ในยุคนี้ถือได้ว่าจักรวรรดิโรมันรุ่งเรืองที่สุดทั้งทางด้านเศรษฐกิจและอำนาจการปกครองในสมัยจักรพรรดิที่ตี 5 องค์ (The Antonines) เพราะวิธีเลือกจักรพรรดิไม่ได้เลือกโดยวิธีสืบสายเลือดแต่เลือกจากบุคคลที่มีคุณสมบัติดีมาเป็นทายาทและดำรงตำแหน่งจักรพรรดิ จักรพรรดิที่ตี 5 องค์นั้นประกอบด้วย เนอร์วา (Nerva ค.ศ. 96-98) ทราจัน (Trajan ค.ศ. 98-117) ฮาเดรียน (Hadrian ค.ศ. 117-138) อันโตนิอุส ปิอุส (Antoninus Pius ค.ศ. 138-161) และมาคุส ออเรลิอุส (Marcus Aurelius ค.ศ. 161-180) แต่ละองค์สร้างประโยชน์ให้แก่โรมอย่างใหญ่หลวง เช่น ทราจันรบได้ดินแดนตอนเหนือของแม่น้ำดานูบ เป็นสมัยที่โรมันมีอาณาเขตกว้างที่สุด ฮาเดรียนมีความสามารถด้านการบริหารปกครองบ้านเมือง สร้างกำแพงใหญ่ไว้ป้องกันการรุกรานจากอนารยชน (Barbarians)

สมัยจักรพรรดิที่ตี 5 สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 180 เพราะหันกลับไปใช้ระบบเก่าคือสืบสายโลหิต จากนั้นอาณาจักรเริ่มเสื่อมลง โดยปัจจัยหลัก ๆ 3 ประการคือ ความเสื่อมโทรมของเศรษฐกิจในชนบท การแย่งชิงอำนาจในสกุลวงศ์ของจักรพรรดิ และการรุกรานของอนารยชน แม้บางสมัยการเมืองการปกครองจะดีขึ้นบ้าง เช่นสมัยจักรพรรดิไดโอคลีเซียนและคอนสแตนตินแต่ก็ไม่ได้สภาพที่ดีขึ้นอย่างถาวร

ปี ค.ศ. 313 จักรพรรดิคอนสแตนติน สามารถรวบรวมอำนาจการปกครองไว้ที่พระองค์ได้ ทรงสร้างนครหลวงแห่งใหม่ที่ทางตะวันออก ในแคว้นไบแซนติอุม (Byzantium) ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรกรีก ปัจจุบันคือตุรกี มีชื่อว่าคอนสแตนติโนเปิลการสร้างอาณาจักรที่สองนี้ทำให้แบ่งโรมันออกเป็น 2 ส่วน ในปี ค.ศ. 395 จักรวรรดิทั้งสองถูกแยกการปกครองจากกันอย่างถาวร